

Magdalena Bielak-Kościńska

EduPJM

Angelika Niezgoda

Głuchy nauczyciel + słyszący uczeń = nowy trend w nauczaniu PJM

Kontakt:	Magdalena Bielak-Kościńska magda.bielak@gmail.com
Jak cytować:	Bielak-Kościńska, M., Niezgodą, A. (2017). Głuchy nauczyciel + słyszący uczeń = nowy trend w nauczaniu PJM. <i>Forum Oświatowe</i> , 30(2), 217–220. Pobrano z: http://forumoswiatowe.pl/index.php/czasopismo/article/view/491
How to cite:	Bielak-Kościńska, M., Niezgodą, A. (2017). Głuchy nauczyciel + słyszący uczeń = nowy trend w nauczaniu PJM. <i>Forum Oświatowe</i> , 30(2), 217–220. Retrieved from http://forumoswiatowe.pl/index.php/czasopismo/article/view/491

W Polsce od wielu lat kursy i szkolenia z zakresu języka migowego są prowadzone przez słyszących nauczycieli. W ofertach kształcenia w zakresie języka migowego często nie precyzuje się, jakiego typu kształcenie będzie realizowane (SJM/PJM/inne). Zdarza się, że biorąc udział w przetargach, pisze się oferty o tym, że kształci się w zakresie języka migowego i nie znajdujemy informacji o konkretach – nie ma informacji, czy szkolenie dotyczy PJM czy SJM, czy może innego języka migowego. Polski Język Migowy (PJM), który jest językiem naturalnym i wyróżnikiem społeczności ludzi Głuchych, był zepchnięty na drugi plan. Obecnie, dydaktyka PJM jest młodą dziedziną, dlatego wciąż zdarzają się sytuacje, w których głuchy nauczyciel nie może uczyć języka migowego, ponieważ nie ma pełnej akceptacji tego, aby szkolenia prowadziła osoba Głucha. Konsekwencją tego faktu jest również brak opracowanej standaryzacji kształcenia, czyli brak określonych standardów, czego uczyć na danym poziomie kursu. Ważną kwestią jest dobór metodyki nauczania i narzędzi pracy PJM jako języka obcego. Obecnie, nie ma w ofercie edukacyjnej narzędzi do nauki PJM w domu dla słyszących uczniów. Uczeń słyszący ma możliwość poznania PJM na szkoleniu, jednak brakuje narzędzi do utrwalenia i ćwiczeń w domu. Ważną, nierozwiązaną kwestię stanowi udzielenie odpowiedzi na pytania: kto może być nauczycielem języka migowego PJM? Jakie umiejętności, zasoby powinien posiadać nauczyciel, ucząc języka wizualno-przestrzennego?

Spotkanie nauczyciela Głuchego na szkoleniu dla słyszących uczniów jest dużym wyzwaniem. Słyszący uczniowie na początku zajęć mogą doznać szoku językowego, ponieważ zajęcia odbywają się bez głosu, słuchu, uczą przejścia na inny kanał – wzrokowy. Na zajęciach aktywizowana jest wzrokowa percepcja wypowiedzi PJM. Dla słyszących uczniów przyswajanie języka osób niesłyszących wymaga sprawności w przejściu z percepcji słuchowej na wzrokową, aby móc w wizualny sposób komunikować się w środowisku osób głuchych. Słyszący uczniowie mogą również doświadczyć szoku kulturowego, tj. doświadczyć różnicy zachowań, zobaczyć dwie różne społeczności kulturowe. Głuchy nauczyciel już od początku zajęć pokazuje, w jaki sposób w środowisku osób niesłyszących zwraca się uwagę rozmówcy. Słyszący uczniowie mają możliwość już od początku zajęć doświadczyć różnicy kulturowej, np. poprzez sytuację niemożności zawołania głuchego lektora. Jednak nauczyciel Głuchy i jego głuchota są również wyzwaniem dla słyszących uczniów, ponieważ mają możliwość, nierzadko po raz pierwszy, spotkać się z osobą głuchą. Dzięki na-

uczycielowi Głuchemu uczniowie mogą wejść w świat ciszy oraz poznać naturalne warunki życia Głuchych. Nauczyciel Głuchy odpowiada często na pytania uczestników, przytaczając sytuacje z własnego doświadczenia i z życia codziennego osób Głuchych. Są to sytuacje i miejsca w trakcie szkolenia PJM, w których jest możliwe bezpośrednie poznanie od nauczyciela życia Głuchych. Kursanci mogą, na przykład, dowiedzieć się, jak osoba Głucha zwraca uwagę na przejeżdżającą karetkę pogotowia – w jaki sposób ją zauważa, jeśli nie słyszy? Słyszący uczniowie dowiadują się, jak głusi radzą sobie, jeśli nie ma tłumacza języka migowego, np. podczas egzaminu na prawo jazdy. Nauczyciel Głuchy ma możliwość również przekazania informacji i doświadczeń na temat jakości życia z implantem słuchowym oraz może odpowiedzieć na pytanie, jak wygląda seks u Głuchych?

W kształceniu PJM kluczowym elementem jest nauczyciel. Nauczyciel to osoba, która kieruje całą grupą i jest jednocześnie przewodnikiem po języku migowym i po świecie Głuchych. Możliwość wprowadzania uczestników kursów w ten świat tworzy Głuchy nauczyciel (*native signer*). To on w procesie kształcenia wnosi ze sobą swoją wiedzę, historię, mentalność i zwyczaje celebrowane przez Głuchych. Nauczyciel Głuchy ma wiedzę odnośnie do polskiego języka migowego – gramatyki i słownictwa, umie przekazać historię Głuchych, ma informacje na temat ich osobowości i usposobienia, dzięki temu słyszący uczniowie mogą wyeliminować uprzedzenia, dotyczące osób niesłyszących, oraz łatwiej akceptują odmienne zachowania. Głuchy nauczyciel uczestniczy w życiu głuchych. Zna i umie opowiedzieć o zwyczajach – o miejscach spotkań czy imprezach kulturalnych i towarzyskich osób głuchych. Głuchy nauczyciel umie rozpoznać błędy językowe, w tym między innymi semantyczne. Stwarza możliwość budowania naturalnych prostych zdań, dialogów, opowiadań z życia codziennego, zadawania pytań i odpowiadania na nie. Wspomaga nabywanie kompetencji komunikacyjnej w pierwszych etapach edukacji PJM, a nie koncentruje się na perfekcji w stosowaniu gramatyki języka migowego. Taki nauczyciel ma wiedzę metodyczną nauczania polskiego języka migowego. Nauczyciel Głuchy posiada swój własny styl porozumiewania się, ma wypracowaną, naturalną mimikę twarzy oraz jest autentycznym modelem do naśladowania. Oprócz mimiki twarzy, które jest nieodłączną częścią gramatyki PJM, stosuje też właściwe ruchy ciała. Nauczyciel Głuchy w tym procesie daje uczniom siebie, swoją wartość, doświadczenia oraz pokazuje, jak pokonywać bariery, których na co dzień doświadczą. Z pomocą Głuchego nauczyciela słyszący uczniowie w trakcie zajęć mają możliwość wejścia i odbicia podróży po świecie PJM w naturalnych warunkach.

Po zakończonych zajęciach z nauczycielem Głuchym uczestnicy posiadają właściwe umiejętności, m.in. umieją dostosować się do komunikacji z osobami głuchymi. Dzięki ćwiczeniom transkrypcji wypowiedzi w PJM są przygotowani do czytania smsów pisanych przez osoby Głuche. Efektem zajęć jest także przygotowanie do komunikacji, poprzez przekazanie stosownego kodu ciała, pozycji czy elementów trójwymiarowego przekazu naturalnego języka oraz właściwego wykorzystania wizualnego przestrzeni. Słyszący uczniowie po zajęciach są otwarci na osoby Głuche oraz mają odwagę podejść do osoby Głuchej w miejscach publicznych. Zdarzają się

miłe sytuacje, w których słyszący uczniowie przy kasie w markecie, przy której pracuje osoba niesłysząca, mówią *dzień dobry* w języku migowym.

Dużym atutem zajęć z nauczycielem Głuchym jest likwidacja negatywnego spojrzenia na środowisko osób Głuchych. W odpowiedzi na pozytywną postawę nauczyciela Głuchego w trakcie procesu kształcenia, która cechuje się odpowiedzialnością, punktualnością, otwartością oraz szacunkiem do drugiego człowieka, budowany jest pozytywny wizerunek świata Głuchych, a co za tym idzie – np. otwartość na przyjęcie osób głuchych do pracy. Twierdzenie, że prowadzenie zajęć przez nauczyciela Głuchego stwarza pośrednio możliwość zatrudnienia osób Głuchych przez osoby słyszące, jest poparte wieloma znanymi nam przykładami otrzymywania zatrudnienia przez osoby głuche, które są konsekwencją pozytywnej postawy nauczyciela głuchego w nauczaniu w ramach kursu polskiego języka migowego.

BIBLIOGRAFIA

- Kurcz, I. (2000). *Psychologia języka i komunikacji*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
- Tomaszewski, P., Rosik, P. (2002). *Polski Język Migowy w świecie ludzi słyszących*. Warszawa: Katedra Psychologii Rehabilitacyjnej Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego (maszynopis niepublikowany).
- Tomaszewski, P., Gałkowski, T., Rosik, P. (2002). Nauczanie polskiego języka migowego jako obcego języka: czy osoby słyszące mogą przyswoić język wizualny? *Czasopismo psychologiczne*, 8(1), 7–20.